

ΣΚΟΡΠΙΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

ΤΟΥ κ. ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ

Α Ν Ε Μ Ο Μ Α Ζ Ω Μ Α Τ Α

Β'. Η ΚΥΒΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΜΙΑΣ ΧΙΜΑΙΡΑΣ !

ΗΝ Κυβέλη τή γνώρισα πολύ πριν από την Κοτοπούλη. Δεν ελα άρχισι ακόμα να γράφω το πρώτο μου έργο. Δεν ήμουν λοιπόν τίποτε για τον καλλιτεχνικό κόσμο που μου άρεσε να συχνάζω. Για την Κυβέλη ήμουν ακόμα λιγότερο από τίποτε. Με έβλεπες όταν έβαν άσημαντο παρειασμο μέσα στη συντροφιά της, έναν άνθρωπο χωρίς καμμία οσαορότητα, έναν άξιωματικό, ένα σαζλό κωμωγιάδη. Κι όμως έκεινη την εποχή ήμουν να μι τραγική ήπαρξή, μι κωμωτραγική, άν θέλετε. Μά μήπως και σήμερα τι είμαι; Κάτι είναι δηλαδή... Μά πρέπει να έξηγηθώ σαφέστερα, για να μέ καταλάβετε: Έκεινη την εποχή ήτανε της πόδας στους φιλολογικούς μας κύκλους ο Γερμανός φιλόσοφος Νίτσε. Κάποι σ' αυτόν ελα διαβάσει, στο «Ζαρωατοβρα» του άν θημάμα καλά, τον έξηξ άφορισμό: «Α φ ή ν ω τ ή σ ο φ ι α μ ο υ η τ ρ έ λ λ α μ ο υ γ ι α ν α κ ρ ύ ψ ω τ ή σ ο φ ι α μ ο υ». Τά λόγια αυτά ήταν τόσο σημα να μέ την ψυχοσυνθεσι μου έκεινης της εποχής, ώστε ήθελα τόσο πολύ μ' έπηρεάσαν που έγιναν ζώη μου. Μά πρέπει να σάς πω ποια ήταν ή τότε ψυχοσυνθεσι μου. Προσέτε καλά, γιατί δύσκολα έγερζορημι και βέβαια άν δεν καταλάβετε, δέ θα γράτε έσείς, κι αυτό σάς παρακαλώ να έντεινετε λιγάκι την προσοχή σας: Άπέφευγα να μιλάω, να λέω έκεινα που ξέρω, δσα διάβαια, δσα έκαίφτηκα, δσα καταστάλαζαν στο μυαλό μου, τα ύνεγρά μου, τις έλλιδες μου, τους σκοπούς μου. Όλα αυτά τα κρατούσα για τον έναντο μου και αυτό μέσα στη Ρωμικήη κωνωνία, όπου ελα από τον Προδοπορόφ ως το γαμήλι του Τελονίου, εινε θεατρικά και όπου βέβαια οι άνθρωποι του θεάτρου, θα εινε μακριά θεατρικά εις το τετραγώνον. Κάθε Ρωμικός τη στιγμή που βγαίνει από το σπίτι του και τραβάει για τον κωμικό, φορούσετα όπι ξέρει, και όπι δέν ξέρει για ν' άρχισι την άφοβή του και να κάνει επίδειξι στους άλλους συνανθρώπους. Σάν επόδειξος ταχυδακτυλουργός βγαίει από την πόση του φρόνην μύθην άνερα, έλλιδες, σκοπούς, παλλημαριές και τ' άποίνει στο περιόρημο για να κάνει έντύπωσι στους διαβάτες. Κάθε Νεοέλληνας εινε ένα είδος παλλημαρά, σαν τον παλιό Πάριον τον Άρεμάνιο ή τον Άντρού ή τον Βάλο, που μέσα στον κύκλο του, σαν τους δύο αυτούς περιφρόνητες, ζήμει να επαιρασημι καραχιά λόγια και φραμαφορισμούς. Φαντάζεστε λοιπόν τι μαροει να εινε ένας Νεοέλληνας θεατρίνος και τι θα γινόταν στο παλιό κωμικό της Ρορτίας, δίπλα στην τότε «Νέα Σκηνη», το νίν θεατρο Κοτοπούλη, όπου συχνάζαν οι ήθατοκοι και μεγάλοι συγγαμεις; Έκει έβρισκες τον 'Ιοβίχη, τη Ντούτς, τη Σάρα Μπερνάρ, τον 'Ιβεν και το Σαϊκωτήν. Όλους δηλαδή τους άνωκαταμένους καλλιτέχνες που εχαν πασει τον έναντο τους πως εινε μεγάλοι και τώρα πολεμούσαν να πεισουν και τους άλλους. Δεν εινε βέβαια κακό να έχησι πιστι μέσα σου, ίσως αυτό εινε ή βίασά κείνη καλλιτεχνική σταδιοδρομίας, μι δέν εινε καμμία ανάγκη να βγάξής τα ύνεγρά σου και τις ιδέες σου στη δημοκρασία. Όταν διασπάλιζες δεξιά και άρισπερά τον έρωτά σου, θα πη πως δέν αγαπάς και πως μονάχα θέλεις να κινήσι το κομμάτι σου, περνώντας με την κώην τον ύνεγρά σου μέσα σέ άνοιχτό από την Άγορά, την ώρα που όλος ο κόσμος εινε στο πόδι και θά σέ δει. Φτάνει δταν αγαπάς να το ξέρης μονάχα εόν και έκεινη.

Η νοστοριά λοιπόν αυτή με έκανε να σαπαίνω; Ίσως ναί. Ίσως ακόμα γιατί φοβόμουνα άν άρχισα να μιλάω πως θα μέ πάρουν στο ύπελο, θα γίνω γελοίος, άν το δειλό έρωσή που δέν τολμεί οτε σ' έκεινην που αγαπεί να άφορσθι τον έρωτά του, γιατί φοβάται πως δέ θα πόν πάρη στα σαβάρα, πως θα ύποδεχτή με γέλοια το βαθύ του πόνο. Βέβαια θα ελα και αμφοβολίες... Και ποιος έρωσιμώσος δέν έχει αμφοβολίες; Μήπως κίθε έρωτας εινε άλλο τίποσο από αμφοβολίες; Και έγω ήμουν τότε ένας δυστυχής έρωσιμώσος, έρωσιμώσος με την άμην αυτή πλανεύτρια, τη Σκηνη... Φοβόμουνα όμως, μή μι μέσα ξεγυμνή έξανα ελο αυτό το άσημα που συγγραποσθα μέσα μου και άρχισω να λέω, να λέω που δέ θα ελα τελειωμό. Για να άποφύγω λοιπόν αυτό, άντι να σαπαίνω

άρχισω να λέω σαχλαμάρες, για να μην πό σοφίες ή τέλος πάντων έκεινος που νόμια τότε σοφίες. Μέσα στην καλλιτεχνική παρεια έβαν το γελοιοπακό, έβαν τον τρελό, για να μην τύχη και άνταληθόν τον καλλιτέχνη ή κάποιον που έχει την ιδέα πως εινε καλλιτέχνης χωρίς να εινε. Έφάρσα μάλιστα για να μη με θεωρίσουν ποιος πραγματικά είμαι. Για ν' αποφύγω μέσα στους θεατρίνους να γίνω θεατρίνος κι' έγω και να παίζω ορόλο άνοθαματωσόμενου ή τραγικού ύποκόλου, έβνα ένας κωμωγιάς θεατρίνος, ένας μωμός τραγικός, ένας γελοίος και άθλιος κωμωγιάδης, σαν τον έρωσιμώσο που αγαπάει κάποιον που κωμεί πως στέκεται πολύ πιο ψηλά άπ' αυτόν. Όχι μόνο δέ θέλει να τόν το πη, μι φοβάται και να μην το καταλάβη άπ' τις ματιές του. Γι' αυτό μπροστά της κάνει το γελοιοπακό, για να τον πάρη σ' άστεία. Προτιμεί να γελώ έκεινη με τ' άστεία του, παρά να γελώσι με τά σαβάρα του. Γι' αυτό της διάφοροι άλλοι άσημαντοι έχουν σχηματίσι αυτή. Κάποιον προτιμεί, άλλον έκαίμει, δέχεται να χάδι ένος τρίτου και όλοι άγονίζονται με όρατα λόγια και έπαδεικτικά φροσάματα να της κάνουν έντύπωσι. Ό ένας πολεμεί να ισοκρήνη τον άλλον, να τον άφανισή, να μείνη μόνος κώκορας στην ανή. Και ο άλληνά έρωσιμώσος έχει την πεποίθησι πως άν ανακαληφθή, άν βγάλή τη μασκα του, θα γίνη αυτό ο έλλεικτός της. Βλέπει φανερα ποσο οι άλλοι εινε άσημαντοι, εινε κατώτεροι του. Και όμως με όλα αυτά εινε δειλός, δέν τολμεί να προτιμεί να έξακολοηθή να κινή την κωμωγιάδι και να γελώ έκεινη μαζί του και όλοι οι άλλοι σαβαφορανεξί γελοίοι μνηστήρες.

Όλα αυτά μπροστά στην Κυβέλη έπαρναν ακόμα μεγαλειότερη ένταση και έφταναν στο κατακόρυφο της θεληματικής έκεινης γελοιοπότης μου. Η κωνορία μου άγινεξε τα όρα του τραγικού, ότως δά όλεις ή άληνητες κωμωδίες.

Έβλεπα πως είμαι από την Κυβέλη, μι από τις δύο Μούσες που στηρίζε τότε ή Έλληική Σκηνη το μέλλον της, έβλεπα πως είμαι πολύ μακριά και πως πρέπει να κάνω ακόμα πολύ δρόμο, με κόπους και μόχθους, ως που να φτάσω ως το σκαλωσάτι που την άνέβασε αυτή ο πολιτισμός της, που τον εχε φανίνατι έμμερο από γέννα, σαν άποτέλεσμα της προσπάθειας ελαζήριον γυσιών. Εινε αλήθεια παρόδειξο, πως το σπάνιο αυτό άνθος της σθεμα, ξεπετάχτηκε μέσα σ' έναν άκαλλέηρητο και χέρο αγρό, όπου μόνο άγαλολούδα φερζόνουν. Εινε άνεξηγητο πως γεννήθηκε μι Κυβέλη, έκεινη μάλιστα την εποχή, σ' έναν τόπο όπου ύπηρχαν βέβαια και άλλες άξεις, που ένδεχόμενα να εχαν περισσότερη δύναμη, μι που ίσως γι' αυτό έμοιάζαν πρώτογονες. Δεν εχαν την Όλμπια μακαριότητα, οτε την συγγρατημένη Άπολλώνεια χάρι, οτε την Άτική γαλήνη, που έχει και αυτή ή άμισοφαρα στην ώραα αυτή χώρα, που έχουσι την ευτυχία να ζήμει.

Η κ. Κυβέλη.

Και σήμερα ακόμα, αυτός που κυβερνάει τις τύχες μας, εινε άκαμωρσθητός δυνατός άνθρωπος, μι που φανίνατι πως δέν έχει οτε την Όλμπια γαλήνη, οτε το Άπολλώνεια συγγρατήμα, οτε την Άτική σκεμνοπρέπει ένος Περωλή. Εινε ένας άπόρημνος βράχος των βουνών της Κρήτης, ένας πρώτογονος βλαστός της πολειάχρης χώρας, που έδίδεσε μαζί με το γάλα της μάνας του όλα τα τερτίπια μάζς σοφής και παλλημαριές διαλομίας, που τη διαχειρίζοντουσαν όχι πολιτισμικοί φρακοσόροι, μι άβροστο κατεπαινού που αστρογμένον από την άδυσόστη Άνάγη, άποκοπισαν καίξιο με την παλλημαρά τους διπλοματικό νού.

Έπρεπε να ξέρομει λεπτομερειακά τους προγόνους της Κυβέλης, για να μπορέσουμι να κινήμωι άνάλογα. Εινε μυστηριο ή γέννησίς της, εινε θαύμα πως βρέθηκε μι μέρα μεταξύ μας αυτό το σπάνιο άνθος. Γι' αυτό κι' έγω έκεινη την εποχή που τη γνώρισα ένωσασθα την άπόστασι που χωρίζε έμένα τον πρώτογονο, αν' αυτή που σκεκόνει σ' ένα από τα ψηλότερα σκαλωσάτι που πολιτισμού.

Βέβαια αλοθαύμασθωνα πριν και κοπά στην Κοτοπούλη, γιατί ήμουν πάντα δειλός, ότως όλοι σ' περιφρανα, μι μέσα μου ήμουν βέβαιος πως μπορώ να γράφο μι τραγωδία, μι δυνατή τραγωδία που αυτή θα έμνηρευε. Ίσως πολλές φορές μέσα στην καλλιτεχνική μου παλλημαρα, μέσα στην άμυπη και πλημμυρίδα των άμφοβόλων που και ένθουσιασμών μου, που έξανα βστερα από τις άπορημώσεις μου μ' έπαυε το καλλιτεχνικό μέθοσα και νόμια πως είμαι Σοφοκλής, Σαϊκωτή, ξεχούσος το συγγρατήμα μου και έπρεχα τότε κοπά στην Κοτοπούλη και άρχισα να της άνοιγω την καρδιά μου και να της λέω ύνερα, έλλιδες, πολλές φορές και βεβαίως. Καθαλούσα στην Άχαμνόντα που ίσχυο του παλέτου και γινόμου κοπά της Δών-Κιζώφης. Μά μπροστά στην Κυβέλη έβνα πάντα Άμλιός, ο άνθρωπώσος των άμφοβόλων, γιατί δού και άν μέ πάλαν κάποτε ένθουσιασμοί, δέ μορούσα ποτέ να φανταστώ πως μι μέσα θα άποκίτσω τέτοιο πολιτισμό, που να γράφο μι κωμωδία, να γίνω Άρι-

στοιχάνης ή Μολλιέρος. 'Ο ποιητής πολιτισμένος που θ' ανέθιχεν μιά μέρα πάλι ψηλά, έχει στους αϊθέρας, που θ' αρμενίζουν σε λίγα χρόνια χιλιάδες αεροπλάνα, δε θα μπορεί ποτέ να κλάψη. 'Από το ύψος του θά βιλέη τόσο άσπεια είνε όλα εδώ στον κόσμο! Και επειδή έχω δει μορφάκια ν' άποκρίθω ποτέ τέτοια πολιτισμένη δημοσφωρία, άρχισα κοντά στην Κυβέλη τα εύκολα άσπια και άκανα πνεύμα καθαραιότητας. Μιά μέρα, δέν είνε πολλές καιρός του που έστε με την ελιωφάνεια που τη χαρακτηρίζει :

— Παντελή, στην άρχη που σε γνώρισα, σε είχα παρεξηγήσει, δέν είχα καταλάβει πώς πραγματικά είσαι.
— Φαίνεται πως έπιασα καλά το ρόλο μου της απάντησα έχω. Το ρόλο του τραγικού κομωγράφου.

Με δια αυτά δε θέλω βέβαια να πω πως ο Μολλιέρος είνε μεγαλύτερος από τους μεγάλους του θεάτρου τραγικού άπειναντίας, μπορεί να είνε από πολλούς πολύ καλύτερος, μά πάντα είνε λιγότερο πρωτόγνωρος, περισσότερο πολιτισμένος, είνε το άνθος της έποχης Λουδοβίκου 14ου. 'Η «'Ηλέκτρα» βέβαια είνε δυνατοτέρη από κάθε έργο του Γάλλου κομωγράφου, μά δέν έχει ποτέ τη χάρη ενός Τσαρπούφου, ούτε τη λεπτότητα και τη γοητεία μιάς Σαίλλιένης.

Και ήθελε μιά μέρα που ώριμος παιδί, σχεδόν γέρος, έγραφα το «Μελίτεια», ένα έργο, που βέβαια συμφωνώ με το Φωτό τον Παλίτη, δέν είνε το δυνατό έργο που άντερουόνα να γράψω, μά είνε μά προσπαθήσα για να ξεφύγω από κάθε απαλλοτρίηση πρωτόγνωρη εκδήλωση και να δώσω στο πρωτόγνωρο Ρομάντο θεάτρο κάτι με χάρη και με πολιτισμό, ένα έργο για την Κυβέλη.

Και το πήρα αυτό το έργο, άμα το τελείωσα, στην Κυβέλη, μά —δ της τραγικής μου Μοίρας! — ή Κυβέλη δέν ήταν πια εκεί. Στο μεταξύ είχε χωροσπίσει, είχε ξεφλιχθεί. Είχε φτάσει σε τέτοια φαισιότητα Τέχνης, σε τέτοια άκη, που έπαιξε άλλου είδους έργα, έργα που μαζή μ' έβαν άνώτερο πολιτισμό έχον και τραγική πνοή και δύναμη, δύναμη όμως συγκαταλημένη και μετρομένη, συγκαταλημένη σε σπινές χωροσπίσμενες και γοητευτικές. Έπαιξε έργα του 'Αντρέγκεφ, την «'Ανθή», την «Κατερίνα 'Ιδανόβνα» και τη «Ζήλεια» του 'Αρομάντσεφ. Άλλά τα έργα που έχω βέβαια δε θα μπορούσω ποτέ να γράψω. Κι έτσι, τη στιγμή που φτάνω την Κυβέλη, εκείνη φεύγει μακριά μου, άπαστη λάντα, σαν ένα φευγαλέο άνεμο, μά χίμαρα!

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : 'Η συνέχεια.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

ΕΝΑ ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΣ ΤΗΛΕΣΙΓΡΑΦΟ

'Εξαιτίας ύπηρετιες και μαγειρίσους από την πολιτεία Νέα Υερσέη της 'Αμερικής, έκαναν τελενεία μιά θεορμόδη συνέλευση, στην οποία έλαβαν το λόγο όλες χωριστά και... μαζί και στο τέλος άποφάσισαν να χωρίσουν άποφγία, άν δέν γίνουν δεξιά ά' τις κωρίες τους τα παρακάτω αϊτήματά τους :

- 1) 'Εξάωση έργασια κάθε μέρα κατά μέγιστον κι' άνωράβατον όριον.
- 2) 'Ελάχιστο όριο μισθού 30 δολάρια μηνιαίως.
- 3) 'Ορισμένες όφες φαγητού των οικοδεσποτών και της ύπηρεσίας.
- 4) Άπαγορεύεται στην οικοδεσπονα να δέχεται περισσότερες από έφτά έπισκέψεις κάθε άπογευμα, εκτός άν αναλαβαίνη ν'... άνογη ή ίδια την πόρτα.
- 5) Να τους δοθη το δικαίωμα να δέχονται κάθε βράδι ά' τις όγτώ ως τις δέκα τις φιλές και... τους φίλους των.
- 6) Πλήρης έλευθερία από το βράδι του Σαββάτου ως το πρωί της Κυριακής.
- 7) Διαδεδομένος ότι δέν θα τις ένοχλούν ποτέ τη νύχτα.
- 8) Δεκαπενθήμερη άδεια το καλοκαίρι.
- 9) Άδεια να παίζουν πάνο, δταν δέν παίζει ή κισία.

Άλλά μόνον!

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΝΘΑΝΕΤΕ

ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΤΕ

— Οι ίπποτες του τάγματός της Μάλιας έφυγαν από τη Ροδο στα 1522.

— 'Ο Ιαπωνικός ναός της 'Εκωντοκατινιανής, που βρίσκεται στην Πάρο, χτίστηκε τον τέταρτο αιώνα.

— 'Η πόλις 'Αγκρα, ή σημερινή πρωτεύουσα της Τουρκίας, ιδρύθηκε ά' το Μίδα και εχορμάτισε άλλοτε πρωτεύουσα της Γαλιτίας.

— 'Ο Κάιζερ Γουλιέλμος Β', παρέμεινε στο θρόνο της Γερμανίας από του 1888 μέχρι του 1918, άποτε, λόγω της ήττας του Μάρνη, άναγκάστηκε να παραιτηθή.

— Τα διαμάντια που υπάρχουν και κυκλοφοούν σήμερα σ' όλο τον κόσμο, ύπολογίζονται ότι άνέχονται σε 38 τόνους.

— 'Η Άνδρος άρπαχθήκε ά' τους Φράγγους και ύπηχθη στην κυριαρχία των Τούρκων κατά το 1566.

— Το Γιβραλτάρ, το οποίο κατέχεται σήμερα από τους 'Αγγίλους, άνηκε μέχρι του 1704 στους 'Ισπανούς.

— 'Η άμερικανική εφευρέθη στα 1814 από τον Στέφενσον, ο όποιος ήταν έντελιος αγράμματος.

— Κατά τον τελευταίο Παγκόσμιο πόλεμο ομοτώθηκαν 16.000 'Αγγίλοι, 5.000 Γερμανοί και 3.000 Γάλλοι άεροπόροι.

— 'Η πρώτη γυναίκα μάρτυς κατά τους Χριστιανικούς διωγμούς, είνε ή αγία Θέκλινα.

— 'Ο άγιος Βροίνος, ο όποιος έζησε κατά τον δωδέκατο αιώνα, ήταν ποιητής.

— 'Ο άγιος Θεόδωτος, ο όποιος έμαρτύρησε κατά το 308, ήταν ταξερνάτης στην 'Αγκρα.

— 'Ο άγιος Νεύλος, ο όποιος άπέθανε στην Κωνσταντινούπολη, εχορμάτισε νομάρχη.

— 'Ο περιηγητής Κάρολος Βοροσάμιος έγινε καρδιάνιος σε ήλικία 23 έτων.

— 'Ο Μ. Κωνσταντίνος, όταν άποφάσισε να γίνει χριστιανός, βαπτίστηκε στη Ρώμη από τον Πάπα Σύλβεστρο.

— Τα θεμέλια των δύο περιήγητων ναών του άγιου Πέτρου και του άγιου Παύλου στη Ρώμη, έτέθηκαν από τον Μ. Κωνσταντίνου.

— Πρώτος ο Πατριάρχης 'Ιεροσολύμων έθέσπισε να ψάλλεται στην εκκλησία το 'Αλληλούια.

— Κατά τους πρώτους Χριστιανικούς αιώνες, από σεβασμό στη Θεομήτορα, άπαγορευόταν να παίρνουν ή γυναίκες το όνομα Μαρία.

— Μαρία έβρασιόση σημαίνει «έδεσπονα», εχωρία.

— Το περιόριο καταδρομικό «Γκαίμπεν» ναυπηγήθηκε στη Γερμανία στα 1912 και ποιήθηκε στην Τουρκία μετά δύο χρόνια.

— Το εν χωρείς ήμερολόγιο, το άποδο στην 'Ελλάδα έγινε δεκτό μόλις από το 1924, έθεσπίσθη από τον Πάπα της Ρώμης Γρηγόριο, του όποιου έλαβε και το όνομα από 1562.

— 'Ο Ειρηναίος 'Ωκεανός έχει συνολική έκταση 70.000.000 τετραγωνικών μιλίων και περιλαμβάνει δεκάδες χιλιάδων νήσων, κατοικουμένων και μη.

— Στο Τορεντίτζ της 'Αγγίλιας ύπάρχει σανατόριο γάτων και στο Άσσεντ της Γαλλίας νεκροταφείο προσοχόμενου πάλιν άποκλειστικά για γάτους.

— 'Η Τήνος ονομαζόταν άλλοτε 'Υδροσσα, λόγω της άφθονίας των νερών της και 'Οφιοσσα από τα πολλά της φείδια.

— Το σημερινό της όνομα ή νήσος το πήρε από τον Τήνο, τον πρώτο οικιστή της.

— Κατά την αρχαιότητα, ο Ποσειδών έπιμώτο στην Τήνο με την έπωνυμία «Μέγας Ιαπώρ», γιατί κατά την παράδοση, είχε στείλει στη νήσο στήλη πελαργών, οι όποιες έξολόθρυναν τα φείδια της.

— Σερραφείμ σημαίνει «φεγγόμενος» και Χερουσίμ σημαίνει «γνώσις».

— 'Ο άείμηνατος και σοφός καθηγητής του Πανεπιστημίου Κυπάρισσος Στέφανος, άνήλθε στην καθηγητική έδρα μόλις 27 χρόνων.

— Στη Μητρόπολη της Κολωνίας φυλάσσονται τρία κορώνια, τα όποια λέγεται ότι άνήκουν στους τρεις Μάρτυρες που πήγαν στη Βηθλεέμ για να προσκνήσουν το Θεον Βρέφος.

— 'Η περιήρημη Βιβλιοθήκη της 'Αλεξανδρείας κατά το έτος 47 π. Χ. περιείχε 400.000 τόμους.

— Άπό τις σημερινές Βιβλιοθήκες, ή του Βρετανικού Μουσείου περιέχει ένανο από ένα έκατομμύριο βιβλία, τοποθετημένα σε ράφια, μίρους όλικού 35 χιλιομέτρων!